

Životní prostředí – prostředí pro život

Výzvy pro zdravotnické odpady v oběhovém hospodářství

Ing. Julie Mokrá, Ph.D.

Technická univerzita v Liberci

Číslo a název projektu: SS01010276 Minimalizace dopadů nakládání se zdravotnickými odpady na zdraví a životní prostředí při zachování ekonomické udržitelnosti

Prioritní téma programu: 2.14 podpora nejlepších praktik v odpadovém hospodářství vedoucích k posílení principu posunu k vyšším stupňům hierarchie nakládání s odpady

Klíčová slova: zdravotnický odpad, nakládání s odpady, udržitelné zdravotnictví

Nová směrnice o odpadech 2018/851/EU posiluje úlohu předcházení vzniku odpadu a zdůrazňuje hierarchii nakládání s odpadem s cílem usnadnit přechod na oběhové hospodářství. V celé řadě sektorů doposud nebylo z pohledu legislativních povinností nutné, aby se na odpad nahlíželo z širší perspektivy materiálových toků. Zejména ve zdravotnictví, kde je nakládání s odpady často řízené jako samostatný proces vhodný pro outsourcing.

Pro další posun směrem k udržitelnému zdravotnictví nicméně stále platí podmínka minimalizace negativních dopadů na zdraví a životní prostředí při zachování ekonomické udržitelnosti takového řešení. Nová legislativa, nejen v oblasti odpadového hospodářství, zvyšuje tlak vnějšího prostředí v otázkách nejen provozních, ale i klinických. Pro zdravotnická zařízení, a i další poskytovatele zdravotní péče, bude v blízké budoucnosti nutné zahrnout princip prevence plýtvání zdroji a vzniku odpadu do rozhodování již na úrovni nákupu produktu nebo služby a z dlouhodobého hlediska bude klíčové přehodnocení a správné nastavení sourcingových modelů spolupráce v oblasti dodavatelsko-odběratelských materiálových toků.

V případě větších zařízení nebo skupin poskytovatelů lze očekávat nároky na strategické investiční plánování do navazujících technologií na úpravu, případně likvidaci zdravotnického odpadu. Souběžně s aktuálními provozními otázkami lze očekávat posílení a propojení tématu odpadu s nadřazeným tématem prevence plýtvání zdroji ve zdravotnictví. Dochází zde tak k průniku zájmů klíčových skupin ve zdravotnictví, které přizpůsobují své vlastní nástroje, tak aby obstály i v novém pojetí udržitelnosti.

Mezi výše zmíněné nástroje lze uvést v oblasti medicínských cílů přístup hodnocení zdravotnických technologií (HTA), přístupy založené na hodnocení životního cyklu (LCA) a přístupy hodnotící dopady na zdraví (HIA). Výstupy těchto přístupů hodnocení pokrývají maximální rozsah veřejného zájmu ve zdravotnictví.

V praktickém řešení nelze pominout i kontrolou úspěšnosti nově nastavených procesů formou ukazatelů efektivity využití materiálu a zdrojů. Do této kontroly určitě patří sledování produkce odpadu vzhledem k úrovni poskytnuté péče a hodnocení následné likvidace obtížně využitelného materiálu v souladu s hierarchií nakládání s odpadem, a to ekonomicky efektivním způsobem s minimalizací rizik pro veřejné zdraví a životní prostředí. Spolehlivou zpětnou vazbu v celé řadě těchto aspektů zdravotnických odpadů a odpadů ze zdravotnictví jako sektoru mohou poskytnout právě data spravovaná v rámci CENIA, zejména ze systémů ISOH a SEPNO. Role SEPNO se ukazuje v tématu klíčová zejména v identifikaci pohybu nebezpečného odpadu ze zdravotnictví v návaznosti na zdravotní rizika a rizika pro životní prostředí ve srovnání s dalšími alternativami managementu infekčního zdravotnického odpadu. V rámci řešeného projektu v programu Prostředí pro život MŽP neudělilo souhlas k využití dat z tohoto systému a ani bližší podmínky pro otevření této možnosti v dalších etapách projektu. Pro budoucí rozvoj tématu odpadového a oběhového hospodářství, nejen v rámci programu Prostředí pro život, bude určitě přínosné možnosti přístupu a zpracování dat z CENIA systematicky řešit.

Praktickým řešením pro splnění výzev nového pojetí udržitelnosti v oběhovém hospodářství v sektoru zdravotnictví je tak právě rozvoj systému metodik a ukazatelů založených na výše zmíněných přístupech, které respektují celý řetězec strategických procesů zdravotnických zařízení a navazujících technologických struktur a do procesu hodnocení zapojují všechny zúčastněné klíčové skupiny. Téma nabízí praktické využití shromážděných dat z CENIA a výzvou pro další spolupráci je nastavení přístupu k těmto cenným datům pro řešitelské týmy nejen v rámci programu Prostředí pro život.